

๑๒

ผู้มีขันติธรรมเป็นเลิศ

ผู้มีขันติ

เชื่อว่านำประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตน และแก่ผู้อื่น

ผู้มีขันติธรรม เชื่อว่าเป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสู่สวรรค์และนิพพาน

ผู้มีขันติธรรมเป็นเลิศ

๒๘๓

ความเมตตาปรารถนาดีต่อเพื่อนร่วมโลก เป็นทางมา
แห่งสันติภาพอันไพบูรณ์ เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่จะทำให้
มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่มีการแก่งแย่งรบรา
ฆ่าฟันกัน อย่างที่เราเห็นกันอยู่ในปัจจุบัน เมตตาธรรมจะช่วย
ค้าจุนโลก เปลี่ยนแปลงกระแสโลกที่กำลังร้อนแรงด้วยไฟกิเลส
เป็นกระแสแห่งความดีที่เกิดจากใจอันใสบริสุทธิ์ รุกเจียบไปใน
บรรยากาศโลก มวลมนุษยชาติจะปรองดองกัน มีสมบัติสิ่งของ
เครื่องใช้อะไร ที่พอจะแบ่งปันกันได้ ก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกันไป
เพราะสมบัติทั้งหลายเป็นของกลางของโลก โลกทั้งโลกคือ
บ้านหลังใหญ่ที่มีสมาชิกในบ้านมากมาย พวกเราทุกคนคือหมู่ญาติ
เพื่อนพ้องพี่น้องกัน ที่ยังต้องเดินทางไกลในสังสารวัฏไปสู่ฝั่ง
แห่งนิพพาน

มีธรรมภาสิตที่ปรากฏในบทสวดมนต์ฉบับหลวงว่า

“อตตโนปิ ประสณฺจ อตฺถาวโห ว ขนฺติโก

สคฺคโมกฺขคมํ มคฺคํ อารุหฺโห โหติ ขนฺติโก

ผู้มีขันติ ชื่อนำพาประโยชน์มาให้ทั้งแก่ตน และแก่ผู้อื่น
ผู้มีขันติธรรม ชื่อว่าเป็นผู้ขึ้นสู่ทางไปสู่สวรรค์ และนิพพาน”

มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ที่อยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะใหญ่ ตั้งแต่
อยู่กันในระดับครอบครัว เพื่อนฝูงในโรงเรียน ในที่ทำงานและ

ผู้มีชั้นดีธรรมเป็นเลิศ

๒๘๘

ในชุมชน จึงต้องประพฤติตามระบบระเบียบที่สังคมกำหนดไว้ เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การจะปรับตนให้เข้ากับทุกสถานการณ์ได้นั้น ต้องอาศัยชั้นดีธรรม คือ ความอดทน เป็นอย่างมาก เพราะเราไม่ได้อยู่เพียงลำพังตัวคนเดียว แต่ละวันที่ผ่านไป ต้องมีการติดต่อสื่อสาร ข้องเกี่ยวกับคนรอบข้าง และผู้คนอีกมากมาย มีทั้งคนที่ถูกใจและไม่ถูกใจ พบปะสิ่งของที่ถูกใจบ้าง ไม่ถูกใจบ้าง ถ้าปราศจากความอดทนเสียแล้ว คุณงามความดีต่างๆ ที่เราได้สั่งสมไว้ อาจจะพังทลายลงได้ เพราะอารมณ์เพียงชั่ววูบ ที่เกิดจากการขาดความยั้งคิด ขาดความอดทน ไม่ได้พิจารณาไตร่ตรองให้ถี่เสียก่อน

ทุกคนที่เกิดมาต่างก็อยู่ในช่วงกำลังฝึกตนเองให้เป็นผู้สมบูรณ์ จะหาผู้มีความเพียบพร้อมในทุกด้าน เป็นสิ่งที่ทำได้ยากมาก เหมือนงมเข็มในมหาสมุทร หรือเหมือนหาแหล่งน้ำกลางทะเลทราย แม้กระทั่งตัวเราเองก็ยังไม่สมบูรณ์ ฉะนั้นเมื่ออยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะใหญ่ความอดทนต่อกันและกัน จึงเป็นปัจจัยสำคัญ ที่จะทำให้เราอยู่อย่างมีความสุข

เพราะฉะนั้น พระพุทธองค์จึงได้ตรัสว่า “ผู้มีชั้นดีธรรม ประจักษ์ใจ จึงได้ชื่อว่า นำประโยชน์สุขมาให้ทั้งแก่ตนและแก่ผู้อื่น” คือ นอกจากจะมีอานิสงส์เกิดขึ้นกับตนเองแล้ว ยังให้เกิด

ผู้มีขั้นศีลธรรมเป็นเลิศ

๒๘๕

คุณประโยชน์ต่อผู้อื่นด้วย เหมือนที่พระบรมศาสดาของเรา
ในสมัยที่เป็นพระบรมโพธิสัตว์ กำลังสร้างบารมีอยู่นั้น แม้ว่า
หนทางไปสู่การตรัสรู้ธรรมเป็นสิ่งทำได้ยากอย่างยิ่ง และต้อง
อาศัยเวลายาวนาน แต่พระพุทธองค์ก็อดทน เพื่อบุญบารมีของ
พระองค์เอง แล้วผลแห่งขั้นศีลธรรมนั้น ทำให้สรรพสัตว์ทั้งหลาย
ทั้งมนุษย์และเทวา ต่างก็ได้ดื่มด่ำธรรมรสอันยอดเยี่ยม ได้
ตรัสรู้ธรรมตามพระพุทธองค์ เสวยเอกนิยตบรมสุขกันนับไม่ถ้วน
ความอดทนนี้ ก็เป็นคุณธรรมประจำใจของท้าวสักกะจอมเทพ
เช่นกัน

*มีเรื่องเกิดขึ้นในสมัยพุทธกาล แต่เป็นเรื่องของการทำ
สงครามกันระหว่างชาวสวรรค์ ซึ่งมีพระอินทร์เป็นจอมทัพ และ
ฝ่ายอสูรมีท้าวเวปจิตติเป็นแม่ทัพใหญ่ หลากๆ ท่านอาจไม่เคย
ทราบว่า สวรรค์เขาก็มีการรบกัน เรื่องอย่างนี้มันมีเหมือนกัน
แต่เป็นเรื่องของภพภูมิที่ละเอียด เป็นการแย่งชิงทิพยสถานที
ตนเองเคยได้เสวยสุขมาก่อน

เพราะฉะนั้น เมื่อถึงเวลาที่ต้นแคฝอยออกดอกบานสะพรั่ง
ท้าวเวปจิตติอสูรพร้อมด้วยบริวาร ซึ่งถูกโยนตกลงมาจากสวรรค์

ผู้มีชั้นดีธรรมเป็นเลิศ

๒๕๐

มาอยู่ใต้เขาพระสุเมรุ ก็จะมีถึงสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ที่ตนเองเคย
เสวยสุขมาก่อน จึงคิดจะยึดเอาคืนมาให้ได้

แต่ก่อนจะออกทำสงครามกัน ท้าวเวจิตติจะสั่งอสูร
บริวารว่า “ท่านผู้นิรทุกข์ทั้งหลาย เมื่อสงครามระหว่างเทวดา
กับอสูรประชิดกันแล้ว หากพวกอสูรได้ชัยชนะ พวกเทวดาเป็น
ฝ่ายพ่ายแพ้ ก็ขอให้พวกท่านช่วยกันเอาเชือกวิเศษ มัดท้าว-
ลักกะจอมเทพไว้ให้มัน แล้วนำมาที่ภพอสูรของเรา”

ฝ่ายท้าวลักกะ ก็จะบัญชาการรบเอง ทรงกำชับกับ
เหล่าทวยเทพในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ว่า “ดูก่อนท่านผู้นิรทุกข์
ทั้งหลาย ถ้าเมื่อสงครามระหว่างเทวดากับอสูรเกิดขึ้น หาก
พวกเทวดาเป็นฝ่ายชนะ พวกอสูรถึงปราชัย ขอให้พวกท่าน
ช่วยกันมัดมือมัดเท้าของท้าวเวจิตติจอมอสูร อย่าให้หนีไปได้
แล้วให้นำขึ้นมาหาเราที่สุธรรมสภา แล้วก็ออกทำสงครามกัน”
ชาวสวรรค์เขารบกันด้วยเทวฤทธิ์ อาวุธชนิดต่างๆ เกิดขึ้นมา
ด้วยอำนาจของเทวดา ฝ่ายอสูรก็มีอาวุธยุทโธปกรณ์ที่มี
ลักษณะพิเศษกันออกไป

เทวสงครามแต่ละครั้ง ก็มีการผลัดกันแพ้ผลัดกันชนะ
ในสมัยนั้น ฝ่ายเทวดาได้รับชัยชนะ พวกอสูรพ่ายแพ้ก็พากัน
หลบหนี กลับลงไปที่ภพอสูรเหมือนเดิม เหลือแต่ท้าวเวจิตติที่

ผู้มีขั้นตติธรรมเป็นเลิศ

๒๕๑

ถูกเทวดาจับมัดไว้ด้วยเชือกวิเศษ แล้วช่วยกันนำขึ้นมานบนสวรรค์
ท้าวเวปจิตติโกรธแค้นมากที่ถูกมัด แม้พระอินทร์จะเสด็จมา
สนทนา ด้วยถ้อยคำที่ไพเราะเพียงไรก็ไม่ยอมรับฟัง ได้ใช้วาจา
หยาบคายตัดพ้อต่อว่าพระอินทร์ แต่พระอินทร์ก็ไม่แสดง
อาการโกรธตอบ หรือแม้กิริยาที่แสดงถึงความไม่พึงพอใจก็ไม่มี

มาตลีเทพบุตรเกิดความสงสัยขึ้นมาว่า เอ.. ทำไมหนอ
พระอินทร์ถึงมีกายวาจาที่สงบไม่ได้ตอบไม่ทำร้ายและก็ไม่ว่าร้าย
พระหฤทัยของพระองค์จะเป็นอย่างไรหนอ จึงได้ทูลถามท้าว-
ลักกะจอมเทพว่า “ข้าแต่ท้าวลักกะ พระองค์ได้ทรงสดับถ้อยคำ
อันหยาบคายของท้าวเวปจิตติจอมอสูร ยังทรงอดทนต่อ
ถ้อยคำเช่นนั้นได้ เนื่องจากเรามีความกลัว เพราะไม่มีกำลัง
จะสู้กับจอมอสูรหรือ พระเจ้าข้า”

ท้าวลักกะตรัสตอบว่า “เราอดทนต่อถ้อยคำอัน
หยาบคายของท้าวเวปจิตติได้ เพราะความหวาดกลัวหรือ
เพราะไม่มีกำลังจะต่อสู้ก็ไม่ วิญญูชนผู้เช่นเรา ไฉนจะพึง
โต้ตอบกับคนพาลเล่า” มาตลีเทพบุตรทูลต่อว่า “คนพาลไม่มี
ผู้กำราบ เหมือนพยัคฆ์ร้าย มันก็ยังกำเริบหนักขึ้นไปทุกวัน ไม่มี
ทางจะทำให้เชื่องได้ด้วยวิธีการต่างๆ ไป เพราะฉะนั้น วีรชนพึง
กำราบคนพาลด้วยอาวุธอย่างรุนแรงสิ พระเจ้าข้า”

ผู้มีชั้นดีธรรม เป็นเลิศ

๒๕๒

ท้าวลักกะท่านทรงเป็นพระโสดาบันแล้ว ไม่ยินดีการฆ่า หรือทำร้ายคนอื่น จึงอธิบายให้ฟังว่า “ผู้ใดรู้ว่าคนอื่นโกรธแล้ว เป็นผู้มีสติ สงบระงับได้ เราเห็นว่าการสงบระงับได้ของผู้นั้นแล เป็นการกำราบคนพาล” มาตลีเทพบุตรฟังแล้วก็ยังไม่เข้าใจ กระจ่างแจ้ง จึงกราบทูลว่า “ข้าแต่ท้าวवासวะ ข้าพระองค์ เห็นโทษในความอดทนนี้ว่า เมื่อใด คนพาลยอมสำคัญบุคคลนั้น ว่า ผู้นี้ย่อมอดกลั้นต่อเราเพราะความกลัว เมื่อนั้น คนมีปัญหา ทราวม ยิงข่มขู่ผู้นั้น เหมือนโคยิงข่มขู่โคตัวแพ้ที่หนีไป ฉะนั้น”

ท้าวลักกะได้ตรัสว่า “บุคคลจงสำคัญว่า ผู้นี้ยอดกลั้นต่อเรา เพราะความกลัวหรือหาไม่ก็ตามที ประโยชน์ทั้งหลายมี ประโยชน์ของตนเป็นอย่างยิ่ง ประโยชน์ยิ่งกว่าขันติไม่มี ผู้ใด เป็นคนมีกำลัง อดกลั้นต่อคนผู้ทรพลงไว้ได้ ความอดกลั้นของผู้นั้น บัณฑิตทั้งหลายกล่าวว่า เป็นยอดแห่งขันติ บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวกำลังของผู้ซึ่งมีกำลังอย่างคนพาล ว่ามิใช่กำลังที่แท้จริง ไม่มีผู้ใดที่จะกล่าวได้ตอบต่อผู้มีกำลัง ผู้ซึ่งธรรมคุ้มครองแล้ว ได้เลย เพราะความโกรธนั้น โทษที่ลามกลึงมีแก่ผู้ที่โกรธตอบต่อ ผู้ที่โกรธ

บุคคลผู้มีโกรธตอบต่อผู้ที่โกรธ ย่อมชื่อว่าชนะสงคราม ซึ่งเอาชนะได้ยาก ผู้ใดรู้ว่าผู้อื่นโกรธแล้ว เป็นผู้มีสติระงับไว้ได้

ผู้มีชั้นดีธรรมเป็นเลิศ

๒๕๓

ผู้นั้นชื่อว่าประพุดติประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งฝ่ายตนและคนอื่น คนที่ไม่ฉลาดในธรรม ย่อมสำคัญเห็นผู้รักษาประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย คือ ของตนและของคนอื่นว่าเป็นคนโง่ เราเห็นประโยชน์ของความอดทนอย่างนี้ จึงเป็นผู้มีความอดทนต่อถ้อยคำหยาบของจอมอสูร โดยไม่รู้สึกรว่าต้องอดทนอะไรเลย”

เราจะเห็นว่า แม้พระอินทร์ก็สรรเสริญชั้นดีธรรม ว่า เป็นกำลังอันประเสริฐ ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จสมปรารถนาทุกอย่าง แม้ความอดทนที่เป็นเรื่องเฉพาะในปัจจุบันก็มีอานิสงส์มาก พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสรรเสริญไว้ว่า

“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อานิสงส์ของความอดทนมี ๕ ประการ คือ ผู้อดทนย่อมเป็นที่รัก เป็นที่ชบใจของชนหมู่มาก ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยเวร คือทำให้ไม่มีเวรมิภัยกับใคร ย่อมเป็นผู้ไม่มากด้วยโทษ ย่อมเป็นผู้ไม่หลงทำกาลละ เมื่อตายไปย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์อย่างเดียว”

เพราะฉะนั้น พวกเราทุกคนควรฝึกฝนกันให้ความอดทนเป็นคุณธรรมประจำตัว เป็นธรรมาภรณ์ติดตัวไปข้ามภพข้ามชาติ ให้เอาชนะคนมักโกรธด้วยการไม่โกรธ แล้วตัวเรา ก็อย่าได้เป็นคนมักโกรธด้วย อย่าได้มีเวรมิภัยต่อใคร และหมั่นฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งจนกว่าจะได้เข้าถึงพระธรรมกายกันทุกคน